

REFERENCA: AUDITIMI I BIAS NE SISTEME

CFARE ESHTE BIAS ALGORITMIK?

Bias algoritmik ndodh kur një sistem vendimmarjeje prodhon rezultate sistematikisht te padrejta per grupe te caktuara. Mund te jete rezultat i te dhenave historike te njeanshme, dizajnit te gabuar, ose mungeses se perfaqesimit te grupeve te caktuara.

LLOJET E BIAS

Lloji	Burimi	Shembull
Historik	Te dhena te vjetra me diskriminim	Norma historike e refuzimeve
Perfaqesimi	Grupe te nen-perfaquesuara	Pak te dhena per zona rurale
Matjes	Variabla proxy	Kodi postar si proxy per race
Agregimit	Nje model per te gjithe	Neglizhim i dallimeve rajonale

METRIKAT E DREJTESISE

Metrika	Formula	Pragu
Disparate Impact Ratio	Norma_min / Norma_max	>= 0.80
Equal Opportunity	TPR_A = TPR_B	Diferanca < 5%
Demographic Parity	P(Y A) = P(Y B)	Diferanca < 5%
Calibration	P(Y=1 S=s,A) = P(Y=1 S=s,B)	Korrelacion i larte

KUADRI LIGJOR SHQIPTAR

Kushtetuta e Shqiperise, Neni 18:

Te gjithe jane te barabarte perpara ligjit. Askush nuk mund te diskriminohet padrejtesisht per shkaqe te tilla si gjinia, raca, feja, etnia, gjuha, bindjet politike, fetare a filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale ose prejardhja prinderore.

STRATEGJI KORRIGJUESE

- Para-procesim:** Balanconi datasetin perpara trajnimit
- Ne-procesim:** Shton kushte drejtesie ne funksionin objektiv
- Pas-procesim:** Rregulloni pragun e vendimit per grupe te ndryshme

4. Monitorim: Auditim i vazhdueshem i metrikave

5. Transparency: Publikoni raportet e auditimit

Referencia Auditimi - Workshop AI Biometrike